

Uitkijken naar morgen

Uiteindelijk was het Guy Verhofstadt die een regering op de been kreeg. Het is weliswaar slechts een interim-regering. Over enkele maanden moet Verhofstadt-III plaatsruimen voor Leterme-I.

De toenemende druk van onder meer het ACW en het ACV deed de excellenties beseffen dat het regeerprogramma sterk sociaal gericht moet zijn. De burger voelt dagelijks dat zijn koopkracht danig wordt aangetast. De indexverhoging dicht de kloof niet.

Koopkracht en solidariteit vrijwaren

De prijsstijgingen laten zich overal gevoelen. Als gevolg van meerdere factoren (onder meer de aanslepende politieke crisis) worden we geconfronteerd met een groot verlies aan koopkracht. Daarom trekken ACV en ABVV aan de kar om de interim-regering ertoe aan te zetten dringende maatregelen te treffen om de koopkracht te vrijwaren en te versterken. De geslaagde vakbondsbetoging van 15 december heeft die eis stevig ondersteund. De politici konden nog moeilijk anders dan prioriteit te geven aan de mensen en te kiezen voor het oplossen van de problemen van de burger. De betoging bracht een kentering teweeg en noopte de politici ertoe extra inspanningen te leveren om een regering te vormen. De vakbonden willen dat die regering ook werkt. Wij willen dat deze interim-regering drie duidelijke vakbondsprioriteiten tot de hare maakt.

Een eerste is de ondersteuning van de koopkracht. Dat kan door welvaartsaanpassingen bovenop de reeds beschikbare enveloppe, een nettoverhoging van de lagere lonen en

de absolute vrijwaring van de index. De dringende uitvoering van sociale dossiers die al te lang op een oplossing wachten, hoort daarbij. De opbouw van een volwaardige dialoog tussen de gemeenschappen, op basis van wederzijdse solidariteit, is de derde prioriteit.

De vakbondskrijtlijnen voor het regeringswerk zijn getrokken.

Krijtlijnen

■ De intenties inzake lastenverlaging gaan over lagere werkgeverslasten op ploegenarbeid, onderzoekers en lage lonen, maar ook over een lagere personenbelasting. Over de welvaartsvastheid is deze interim-regering hoogst onduidelijk. De vakbonden willen dat in de eerste plaats het mechanisme inzake welvaartsvastheid intact blijft. In de uitvoering daarvan willen ze voor de pensioenen een onmiddellijke omzetting van de welvaartsbonus in hogere maandbedragen. Dat verzekert de laagste pensioenen van het behoud van die bonus. Voor alle vervangingsinkomens en voor de kinderbijslagen moet er dringend een inhaalbeweging komen. Daar-

voor is een bijkomend budget nodig. Dat moet minstens zo groot zijn als het bedrag dat voor de lastenverlaging toegezegd is aan de werkgevers.

■ De komende maanden is een grondige evaluatie vereist van het activeringsbeleid naar de werklozen. (De rapporten die daartoe nodig zijn, waren aangekondigd.)

■ De stijging van de energieprijzen moet worden afgeremd. Dat kan onder andere door de uitbreiding van het stookoliefonds en de automatische toekenning van het sociaal tarief. Energiebesparing (bijvoorbeeld door woningisolatie, spaarlampen,...) moet toegankelijk worden voor iedereen. De financiering van de maatregelen die de regering daartoe moet treffen, kan gebeuren door de afroaming van de superwinsten van de energiesector. Die superwinsten worden trouwens gerealiseerd door het verder in gebruik houden van afgeschreven steenkoolcentrales en kerncentrales en door de onvoldoende concurrentiële energiemarkt.

■ De lasten op de lonen moeten naar beneden en de lasten op de vermogens moeten omhoog. Ook de verdere verlaging van de vennootschapsbelasting staat op onze eisenlijst.

■ Onze aandacht gaat tevens nog naar het verhogen van de zekerheid voor de werknemers in flexibelere contracten en het intrekken van de regeling voor de verhaalbaarheid van de advocaatkosten. Die regeling brengt immers zware schade toe aan de toegankelijkheid van de arbeidsrechtbanken.

Het essentiële vrijwaren

Bij de totstandkoming van de interim-regering onderstreepte premier Verhofstadt het belang van de sociale dialoog. Hij wil de sociale partners betrekken bij de uitwerking van het regeringsbeleid. Die toezegging is alleszins belangrijk. Wij blijven ook de voorbereiding van een nieuwe regering na 23 maart kritisch volgen.

Het debat over de staats hervorming raakt alle werknemers dermate dat dit voor de bonden binnen zekere krijtlijnen moet verlopen: de vrijwaring van essentiële, federale solidariteitsmechanismen zoals de sociale zekerheid, het arbeidsrecht en de centrale cao's, de vooruitgang voor de werknemers in alle landsgedeelten, de herverdeling van de middelen tussen de federale overheid en de gewesten en gemeenschappen (93 % van de vergrijzingskosten wordt gedragen door de federale overheid) en de dialoog met de sociale partners. De interim-regering staat voor de opdracht een evenwicht te bereiken tussen de sociale, ecologische en economische doelstellingen. Tijd om aan de slag te gaan.

Minimale dienstverlening

De roep om bij stakingen van het openbaar vervoer een minimale dienstverlening te verplichten, is niet nieuw. In andere sectoren leeft die vraag evenzeer. Ook bij onderwijsstakingen horen we het: de school zou ten minste voor opvang moeten zorgen.

Minister Vervotte wil deze problematiek met de bonden bespreken. De spoorbonden lieten al weten dat ze niet zullen aanvaarden dat een minimale dienstverlening wordt opgelegd. Daarvoor hebben zij valabele argumenten. Het blijft een beknotting van het stakingsrecht, de morele druk op de individuele werknemers neemt aanzienlijk toe, de onwillige werkgever ondervindt minder hinder van de actie... De vakbonden van de openbare sector zullen het onverkort behoud van het stakingsrecht blijven verdedigen.

Sociaal beleid faalt

Het leefloon stijgt reeds sedert 1999. Naast de indexstijging van 2 % komt er in januari nog 2 % extra bij. Toch blijft het leefloon, ondanks die stijging, nog beneden de armoedegrens. Om het risico op armoede uit te sluiten, wordt aangenomen dat een alleenstaande persoon 822 euro per maand moet verdienen. Een alleenstaande ontvangt vandaag een leefloon van 683 euro. Dat is nog een behoorlijk eind beneden de armoedegrens. Er zijn ongeveer 78.000 mensen die moeten leven van een leefloon. Dat is ongeveer 7,5 per 1.000 inwoners. Steeds meer vrouwen maken deel uit van die groep. In 2006 waren zestig procent van de leefloners vrouwen. De helft van de leefloners zijn alleenstaande moeders of vaders. Die groep is zeer kwetsbaar en belandt al gauw in de armoede. De problematiek wordt onderschat. Daaraan moet vlug worden verholpen.

Pensioenen in de kijker

Naar aanleiding van de officiële publicatie door de Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid van het rapport van professor Jos Berghman (KU-Leuven) over de pensioenen en de aanvullende pensioenen, accentueerden de media nog maar eens de grote verschillen in de pensioenuitkeringen. Er bestaan nog verschillen tussen de pensioenuitkeringen in de drie regio's. Die verschillen verminderen gestaag. Zij zijn nog het gevolg van de hogere lonen die vroeger in Wallonië en Brussel werden betaald. En, het kan moeilijk anders, de vergelijking met het ambtenarenpensioen kwam ook uitgebreid aan bod.

Gilbert De Swert, voormalig hoofd van de ACV-studiedienst, nu kabinetschef bij minister Josly Piette, maakt brandhout van de berekeningen van de Leuvense professor. We willen onze lezers de gefundeerde kritieken van onze redacteur niet onthouden. (zie *hiernaast*)

De ondraaglijke lichtheid van pensioenonderzoek

De gemiddelde gepensioneerde kreeg in 2004 992 euro per maand aan wettelijk pensioen. Een gemiddeld rustpensioen was toen 1.170 euro, een gemiddeld overlevingspensioen 955 euro en een gemiddeld gewaarborgd inkomen voor bejaarden 631 euro. Een gepensioneerde ambtenaar kreeg gemiddeld 2.122 euro, een gepensioneerde werknemer 925 euro en een gepensioneerde zelfstandige 493 euro. Berekeningen van de Leuvense professor Jos Berghman en zijn medewerkers (De Belgische gepensioneerden in kaart gebracht. Deel 1. De wettelijke pensioenbescherming, Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, working paper nr. 6). Al die berekeningen zijn zonder de minste twijfel juist. Toch hebben ze geen enkele betekenis. Omdat ze gemiddelden zijn.

In een beek van gemiddeld één meter diep kun je makkelijk verdrinken. Die boutade van Godfried Bomans over gemiddelden is nergens toepasselijker dan in pensioenen. Gemiddelde pensioenbedragen zijn geen 'nuttige synthesesmaat' zoals Berghmans cs beweren, ze zijn zinloos, erger nog, ze zijn misleidend.

Ze zijn betekenisloos om meerdere redenen. Voornaamste reden: zo'n gemiddelden omvatten niet alleen lagere en hogere lonen, niet alleen voltijdse en deeltijdse arbeidsperiodes, maar ook en vooral lange en korte loopbanen. Voorbeeld: de kleine pensioenen van vrouwen die destijds een beperkt aantal jaren gewerkt hebben (tot ze trouwden of kinderen kregen). Andere reden: de geleidelijke overgang van gezinspensioenen naar pensioenen alleenstaande. Vroeger kreeg de man doorgaans een gezinspensioen (als werknemer: 75 % van zijn gemiddeld loon gedurende zijn loopbaan). Nu krijgen steeds vaker man en vrouw hun eigen pensioen (als werknemer: elk 60 % van hun gemiddeld loon). Reken uit: dit gezin ontvangt 120 in plaats van 75 %, maar hun gemiddeld pensioen is wel verlaagd van 75 tot 60 %. Derde reden: de geciteerde gemiddelden verrekenen niet de gemengde loopbanen, dat vergroot de kans op meer kleine loopbanen onder wie enkel werknemer, zelfstandige of ambtenaar zijn geweest. Een zinvol onderzoek zou minimaal moeten nagaan welke weerslag de loopbaanduur heeft op het pensioenbedrag, en zou ten minste narekenen wat het (gemiddeld) pensioen is van wie een vergelijkbare loopbaan heeft. Dat is niet gebeurd.

Gemiddelde pensioenbedragen zijn niet alleen loos, ze zijn ook boos. Kijk naar de krantenkoppen over dit onderzoek: "Vlamingen krijgen tot 8 procent minder pensioen dan Walen en Brusselaars" (*De Tijd*), "Vlaams pensioen het laagst" (*De Standaard*), "Vlaming minder pensioen dan Waal" (*Knack*). Bevindingen die de Vlaamse pers gretig verspreidt, maar die nergens op slaan, zolang niet minimaal geweten is hoe en waarom die gemiddelden verschillen. Meer ambtenaren in Wallonië? Minder zelfstandigen in Brussel en Wallonië? Meer vrouwen met korte loopbanen in Vlaanderen? Waarschijnlijk alle drie, maar meest nog het laatste. Een waardevol onderzoek zou dat natrekken. Dat is niet gebeurd.

Pensioengemiddelden zijn niet alleen zinledig, ze werken ook zinverbijsterend. Die gemiddelden bevestigen immers het beeld van lage wettelijke pensioenen (in de privésector). Want wie geeft zich rekenschap als hij die bedragen ziet, dat ze waardeloos zijn, dat ze korte en lange loopbanen, gezins- en alleenstaandenpensioenen op één hoop gooien? Het algemeen gemiddelde van 992 euro bevat ook nog eens het gewaarborgd inkomen (de inkomensgarantie voor ouderen) - dat is bijstand, geen pensioen. Zo'n lage bedragen geven dan ook de pap in de mond voor bijkomende pensioenregelingen, tweede pijler, derde pijler, levensverzekering... Mensen denken niet ten onrechte: "Met zo weinig pensioen moet ik me wel bijverzekeren". Je moet al niet veel kwade wil hebben om te gaan vermoeden dat de Leuvense onderzoekers het daarop aanleggen als blijkt dat Berghman tegenwoordig ook onderzoeksgeld krijgt van verzekeraar Swiss Life.

Nochtans zijn de wettelijke pensioenen minder slecht dan algemeen gedacht wordt. Als enkel naar de normale loopbanen, en niet ook naar de korte loopbanen zou gekeken worden. Als ook op de ontdubbeling van gezinspensioenen zou gelet worden. En als ook nog netto zou geteld worden - belastingvermindering maakt dat voor veel wettelijke pensioenen bruto (bijna) netto is. Ondraaglijke lichtheid van wettelijke pensioenen? Misschien. Ondraaglijke lichtheid van pensioenonderzoek? Alleszins.

Elk betekenisvol pensioenonderzoek zou op zijn minst de factor loopbaan moeten meewegen. Dat is hier niet gebeurd. De Leuvense onderzoekers voeren in hun besluiten enkel gemiddelde bedragen op. Die zijn welhaast moeiteloos te berekenen aan de hand van het pensioenkadaster van alle uitbetaalde pensioenen. Dé Wet van Onderzoek luidt dat besluiten het moment zijn waarop denken en onderzoeken moe geworden zijn. Die wet geldt allicht voor het gemiddelde onderzoek. In dit pensioenonderzoek zijn bij de conclusies denken en onderzoeken niet eens begonnen.

Op zijn wenken bediend

In een reactie onderschrijft professor Jos Berghmans de inhoudelijke kritiek die Gilbert De Swert levert: het onderzoek weet de pensioengegevens nog niet te interpreteren in het licht van de loopbaan die eraan is voorafgegaan en van de huishoudcontext van de gepensioneerde. De professor stelt dat slechts een eerste beschrijving van de wettelijke pensioenen wordt gegeven en dat hij niet de pretentie heeft om ultieme verklaringen te geven voor de gevonden verschillen. Hij had verwacht dat Gilbert De Swert zou toegejuicht hebben dat het onderzoek eindelijk is kunnen beginnen. Hij belooft dat aan de tekorten die De Swert over het onderzoek aanhaalt, zal worden verholpen. In België vergt het echter heel wat tijd vooraleer de gegevens toegankelijk worden.

Uitgestelde wedde

Voor de huidige gepensioneerden van de overheidssector en voor hen die de volgende decennia van een ambtenaren- (of onderwijs-) pensioen zullen genieten, blijft onverkort gelden dat het pensioen een uitgestelde wedde is. Dat is al voldoende om de koele, cijfermatige vergelijking tussen de ambtenarenpensioenen en de andere rustpensioenen af te wijzen.

De verworvenheden van de ambtenarenpensioenen moeten bestendig worden. Dat blijft onze prioriteit. Bovendien moeten verbeteringen worden aangebracht aan de overlevingspensioenen en de pensioenen wegens ziekte.

Applaus voor de Vlaamse regering?

Vlaanderen doet het goed. Financieminister Dirk Van Mechelen kondigde enkele dagen voor het jaareinde aan dat het Vlaams begro-

tingsoverschot voor 2007 niet minder dan 779 miljoen euro bedraagt. Dat is bijna dubbel zoveel als de norm die door de Hoge Raad voor Financiën was vooropgesteld. Die goede resultaten spruiten voort uit de economische groei waaraan de Vlaamse inkomsten grotendeels gekoppeld zijn. Ook andere factoren spelen een belangrijke rol. Door het Lambertmontakkoord komt er meer geld naar gewesten en gemeenschappen. De hervorming van de gewestbelastingen (bijvoorbeeld bij schenkings- en registratierechten) genereerde, ondanks of juist door het invoeren van lagere tarieven, een hogere opbrengst. Maar ook investeringen die te laat gestart werden doordat werken, en dus ook de betaling ervan, vertraging opliepen en verschoven werden naar 2008 en later, dragen bij tot de positieve resultaten van 2007.

De Vlaamse overheid wordt niet geplaagd of afgeremd door een grote schuldenlast. Na 2008 zal Vlaanderen zelfs schuldenvrij zijn. Dat maakt een groot verschil. In plaats van geld te moeten voorzien voor de intrestlasten en om kapitaalsaflossingen te kunnen doen, is er geld om beleid te maken. Toch waarschuwde de minister ervoor dat ook Vlaanderen voor grote uitdagingen staat: onder meer de vergrijzing en de zorg zullen in de toekomst veel middelen vergen.

Voor Van Mechelen kunnen de middelen die in 2008 en 2009 vrijkomen, de Vlaamse regering toelaten beleid te voeren in de zorgsector en in het onderwijs!

In deze en andere sectoren blijven belangrijke problemen onopgelost of rekent de overheid erop dat ze met zo weinig mogelijk middelen, maar met steeds grotere inzet van het personeel, problemen kan aanpakken. Dat is niet ernstig. De Vlaamse regering pronkt er dan wel mee schuldenvrij te zijn, maar de maatschappij is niet zorgenvrij. Het zou getuigen van een grote en oprechte bezorgdheid voor de mensen en de maatschappij waarin ze leven als de overheid zou durven investeren in projecten die de problemen in het onderwijs en de zorgsector zouden oplossen. Liever een tragere schuldenafbouw en sneller meer middelen om de tekorten in het onderwijs en de zorgsector weg te werken. Dat zou pas goed beleid zijn.

Financiering leerplichtonderwijs

Het debat over de verdeling van de werkingsmiddelen aan de scholen is afgerond. Op 19 december jl. bereikte de onderwijsminister een akkoord met de koepels van schoolbesturen. Dat akkoord betreft nu ook het buitengewoon onderwijs in de operatie-'de lat gelijk leggen' bij de verdeling van de onderwijsmiddelen. Het budget van het buitengewoon basisonderwijs stijgt met 6,9 miljoen euro voor de 190 betrokken scholen.

Voor de 110 scholen van het buitengewoon secundair onderwijs wordt 2,3 miljoen euro voorzien. Het net waartoe de school behoort, speelt bij de verdeling van de middelen geen rol. Voor het garanderen van de keuzevrijheid en voor het aanbieden van meerdere levensbeschouwelijke vakken wordt een bedrag afgezonderd van respectievelijk 3 % en 4,5 % van het voorziene budget.

Socio-economische leerlingenkenmerken worden niet verrekend. De leerstoornissen en beperkingen van leerlingen wegen in het buitengewoon onderwijs al zwaarder door in het specifieke profiel van de scholen.

De eerste uitbetaling volgens het nieuwe financieringssysteem gebeurt in het gewoon en buitengewoon onderwijs pas vanaf 2009. Ondertussen worden de scholen wel met nieuwe uitdagingen geconfronteerd: de invoering van de maximumfactuur vanaf september 2008, de zware stijging van de verwarmingskosten...

Daaraan wil de overheid tegemoetkomen door in de zomer van 2008 een eenmalige tussenstap te voorzien. Die middelen, 21,3 miljoen euro voor het basisonderwijs, worden lineair per leerling verdeeld: 34,03 euro voor het gemeenschapsonderwijs, 33,05 euro voor het officieel gesubsidieerd onderwijs en 32,14 euro voor het vrij gesubsidieerd onderwijs. Ook voor het secundair onderwijs is een extra steun voorzien: 10 miljoen euro gaan naar de nijverheids-, land- en tuinbouwscholen (gewoon en buitengewoon onderwijs) om in 2008 investeringen te doen voor hun basisinfrastructuur, 5 miljoen wordt lineair verdeeld over de leerlingen met voorafname voor de financiering van de objectieve verschillen. Dat levert 11,39 euro per leerling op voor het gemeenschapsonderwijs, 11,07 euro voor het officieel gesubsidieerd onderwijs en 10,59 euro voor het vrij gesubsidieerd onderwijs.

Syndicaal overleg noodzakelijk

Al jaren vragen we aan de overheid om ervoor te zorgen dat de kosten die de personeelsleden maken voor de uitvoering van hun ambt (verplaatsingen in opdracht, materialen, cursussen,...), integraal zouden worden vergoed. Met de afgesproken stijging van de werkingsmiddelen vervallen de argumenten om niet in te gaan op die eisen en verwachtingen van de personeelsleden. In de onderhandelings- en overlegcomités zullen onze vakbondsafgevaardigden er werk van maken om goede akkoorden af te sluiten met de schoolbesturen over de terugbetaling van die aan het ambt verbonden kosten.

Romain Maes ■
algemeen secretaris

